

MOSTARSKI FRANJEVCI ŽRTVA SU REVOLUCIJE, A NE RATNIH BORBI

Zagreb, 7. siječnja 2016. (vojnapovijest.vecernji.hr / pobijeni.info) – Od 5. siječnja 2016. na kioscima se nalazi novi broj magazina *Vojna povijest* (VP). Tema broja je »Borbe za Mostar u veljači 1945.«, autora Hrvoja Mandića. U sklopu tih borbi dogodila se i likvidacija mostarskih franjevaca.

Autor, između ostaloga, ovako piše: »Iz dostupnih arhivskih izvora sa sigurnošću možemo zaključiti da su opunomoćenici Ozne posjedovali popis političkih neistomišljenika u Mostaru. Jugokomunistički obavještajci imali su precizne podatke o broju franjevaca u franjevačkom samostanu u tom gradu. Odgovornost za pokolj sedmorice franjevaca snosi vrh Ozne. Svi povjerenici Ozne, u ovom slučaju crta Ozne u 12. hercegovačkoj brigadi na čelu s Brankom Popadićem, izvršavala je posebne zadatke koji nisu vezani uz borbena djelovanja. Nadređen Branku Popadiću bio je Uglješa Danilović, tadašnji pročelnik Ozne za BiH. Potonji je odgovarao izravno Aleksandru Rankoviću, odnosno Josipu Brozu Titu. Kad se hijerarhija posloži na ovaj način, nameće se logičan zaključak kako Avdo Humo i Vaso Miskin Crni nisu mogli učiniti ništa za spas mostarskih franjevaca od likvidacija 14. veljače 1945., iako su dotični franjevci pomagali njima i njihovim obiteljima tijekom rata.«

MINISTAR VANJSKIH POSLOVA DRŽAVE HRVATSKE DR. MIRO KOVAČ POSJETIO NAŠE SAMOSTANE

Mostar, 30. siječnja 2016. (MI-RIAM) – U sklopu svog jednodnevnog posjeta BiH ministar vanjskih poslova države Hrvatske dr. Miro Kovač posjetio je 29. siječnja naše samostane u Mostaru i na Širokom Brijegu.

U ime bratstva u Mostaru pozdravio ga je i dobrodošlicu mu izrekao gvardijan fra Iko Skoko. Ministar je izrazio svoje poštovanje prema našoj pobijenoj braći naklonivši se pred njihovim slikama u klausturu samostana. Potom ga je u blagovalištu u nazočnosti njegovih suradnika, naše subraće i postulanata u ime Provincije pozdravio provincijski vikar fra Ivan Ševo i uručio mu prigodne darove. Zaželio je njemu i čitavoj novoj hrvatskoj Vladi mudrost i odvažnost

u vođenju države na dobrobit svih Hrvata, gdje god bili, kao i drugih naroda u susjedstvu.

Ministar Kovač zahvalio je na srdačnu dočeku i pozdravnim riječima te objasnio zašto je njegov prvi odlazak u posjet nekoj zemlji bio baš BiH. Želio je time ohrabriti Hrvate u BiH i dati im do znanja da Hrvatska misli na njih, ali isto tako želi da budu što bolji međususjedski odnosi između Hrvatske i BiH.

Nakon toga zaputio se u franjevački samostan na Širokom Brijegu gdje ga je dočekalo naše tamošnje bratstvo na čelu s gvardijanom fra Tomislavom Puljićem. I tu mu je priređen srdačan doček izrečen u gvardijanovim pozdravnim riječima. On mu je ukratko iznio koje je

značenje Širokog Brijega u nastanku i povijesti naše Provincije te kako je snažna duhovna, kulturna, prosvjetiteljska i svjedočka baština pobijenih fratara na Širokom Brijegu, koja obvezuje ne samo fratre nego i hrvatski narod. Ministar Kovač zahvalio je na pozdravnim riječima i istaknuo da je svjesno izabrao posjet Širokom Brijegu kako bi iskazao zahvalnost i poštovanje prema pobijenim fratrima, ali isto tako i da ohrabri i fratre i hrvatski narod u ovom podneblju da budu odgovorni i svjesni graditelji duhovnog, kulturnog i hrvatskog nacionalnog boljitka svih naraštaja u BiH. Posjet je zaključen večerom tijekom koje su se gosti i franjevci družili u ugodnu razgovoru o svim aktualnim temama.

GRAD LJUBUŠKI NAZVAO ULICU PO POBIJENIM HERCEGOVAČKIM FRANJEVCIMA

Ljubuški, 2. veljače 2016. (Ivana Karačić) – I Ljubuški se nazivom ulice odužio pobijenim hercegovačkim franjevcima. To je još jedno u nizu društvenih priznanja za njihovu ne-sebičnu žrtvu.

Na temelju članka 6. i 7. Zakona o označavanju i evidenciji naseljenih mjesta, ulica, trgova i kućnih brojeva (»Narodne novine Županije Zapadno-hercegovačke«, broj: 8.113) i članka 120. Statuta općine Ljubuški (»Službeni glasnik općine Ljubuški«, broj: 4/06, 2/08, 4/09 i 4/12) Općinsko vijeće Ljubuški na XXXII. sjednici, održanoj 29. siječnja 2016., donijelo je odluku o nazivima i označavanju ulica, trgova i parkova te označavanju objekata brojevima na području općine Ljubuški. Jedna od ulica ponijela je naziv »Ulica pobijenih franjevaca«.

Kad su jugokomunisti zaposjeli Ljubuški u veljači 1945., uspostavili su tu tamnicu za šire područje. Kroz nju je prošao velik broj pučanstva, no još nije moguće reći točno koliki. Međutim, o strahotama koje su se događale svjedoče do sada pronađene masovne grobnice na području

grada. Tako je na stratištu Tomića njihva ubijeno 28 uhićenika, na stratištu Bare 19, na stratištu iza MUP-a 12. Među ubijenima na Tomića njihvi identificirana su dva hercegovačka franjevca: fra Martin Sopta i fra Slobodan Lončar. Negdje na području grada ubijen je i fra Paško Martinac, ali još nije pronađen. U ljubuškoj tamnici bio je i fra Maksimilijan Jurčić kojeg su jugokomunisti bježeći u operaciji Bura odveli prema Vrgorcu te ga tu ubili 28. siječnja, a vraćajući se iz osvajanja Širokog Brijega, poslije 7. veljače, sa sobom su povelili fra Julijana Kožula i fra Zdenka Zubca

te ih ubili u Zagvozdu. Oni su također pronađeni i identificirani.

Brigu o pobijenima na području ljubuške općine vodi Povjerenstvo za istraživanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća, na čelu s Vicom Nižićem, u suradnji s Vicepostulaturom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, na čelu s fra Miljenkom Stojićem.

Nadamo se da će jedna od ljubuških ulica ponijeti i naziv Ulica žrtava jugokomunizma, ili nekako slično. Dug je to našim djedovima i pradjedovima. ✍

ZAPOČELI VI. DANI POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 4. veljače 2016. (Ivana Karačić) – U samostanskoj crkvi na Širokom Brijegu večeras smo nazočili VI. danima pobijenih hercegovačkih franjevaca. U molitvenom programu najprije smo imali krunicu i razmatranje koje su predvodili župnik fra Stipe Biško i ministranti. Sv. misu zadušnicu za pobijene franjevce i puk u 18.00 sati predslavio je fra Ante Bekavac, večeras predstavnik hercegovačkih franjevaca u državi Hrvatskoj, uz sumisništvo franjevaca

iz samostana.

Propovijed je započeo riječima: »Živimo u vremenu u kojem se svako malo oko nas gase svjetla. Život i njegovi odnosi gube okus. Danas je posve opipljivo da živimo u vremenu velikih opasnosti i velikih mogućnosti za čovjeka i za svijet. Živimo u vremenu velike odgovornosti svih nas. Treba nam istinsko svjetlo kako bismo znali ići dalje. Kad iz našega života nestane svjetlo vjere i blizina uskrslog Krista, život brzo postane

tama.« Također je istaknuo: »Čujemo stalno priče kako se trebamo okrenuti budućnosti, a ne prošlosti, da trebamo prošlost ostaviti povjesničarima, a preuzeti odgovornost za izgradnju budućnosti. Odakle dolaze takvi glasovi i zamke Zloga? Iz bezdana neljudskosti dolaze glasovi opravdanja i nijekanja zla i zločinaca, iz nečiste čudoredne savjesti koja se opire Božjoj istini priznanja zla i grijeha. Kako ćemo graditi budućnost bez prošlosti? Koji je to povijesni na-

rod, zajednica opstala u budućnosti nakon što joj je zaničkana prošlost? Prošlost ne pripada samo povjesničarima, nego svakom pojedincu koji mora znati kako mu se oblikovao nacionalni, vjerski ili franjevački identitet da bi i dalje znao kako ga nastaviti oblikovati. Prošlost nije avet, kako nam to sugeriraju, jer bi to značilo ponovno nijekanje zločina i istine nad nedužnim i nevinim ljudskim životima. Značilo bi to opet pogaziti dostojanstvo žrtve naše ubijene braće i tako obeskrjepiti križ Kristov. Kršćanin koji niječe proš-

lost i zločine živi kao neprijatelj križa Kristova! Ne može biti blagoslovljene sadašnjosti iz koje se rađa budućnost tamo gdje grijeh i zločin stvaraju sliku života, prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Treba nam istina, a ona zahtijeva imenovanje grijeha.«

Na sv. misi je pjevao Zbor sv. Nikole Tavelića iz Dobrkovića, pod ravnanjem Marije Cigić, a čitanja i molitvu vjernika predvodili su ministranti.

Dodijeljene su i nagrade, uzrastu djeca, za najbolje radove pristigle na nagradni natječaj o pobijenim

hercegovačkim franjevcima. Prvu nagradu osvojila je Matea Čobanac iz Glamoča za rad »Hej, ubojico, kako si?«. Drugu nagradu osvojila je Lucija Rotim iz Čapljine za pjesmu »1942. – 1945.«, a trećenagrađena je učenica iz Mostara Nikolina Beus za svoj računalni uradak »Stradanja širokobrijeških franjevaca«. Također su tri osnovne škole, čiji su učenici i nastavnici bili vrijedni te napravili dosta radova o pobijenim hercegovačkim franjevcima, nagrađene kompletom knjiga u izdanju Vicepostulature. Te škole su OŠ Ivana Gundulića u Mostaru, Prva osnovna škola u Širokom Brijegu i OŠ Stjepana Radića u Prisoju.

Nakon sv. mise uslijedilo je klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu, kako je to inače uobičajeno četvrtkom u širokobriješkom samostanu.

Molitveni program prenosila je radiopostaja Široki Brijeg radio i internetskim signalom te videesignalom portali hercegovinalive.com, pobijeni.info, hrsvijet.net i gospin-brig.info. A najavljeno je da će tako biti i sljedećih dana. ✍

NASTAVLJENI VI. DANI POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 5. veljače 2015. (Ivana Karačić) – Molitvom krunice i sv. misom zadušnicom u crkvi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu nastavljen je program VI. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca. Krunicu su predvodili članovi Trećeg franjevačkog reda, a sv. je misu, uz sumišništvo braće iz samostana, predslavio fra Ivan Prusina, voditelj HKM Zürich te izaslanik Hercegovačke franjevačke provincije za braću u Zapadnoj Europi. Misna čitanja i molitvu vjernika čitali su framaši, a pjevanje je predvodio Zbor sv. Ivana Krstitelja iz područne crkve u Knešpolju, pod vodstvom Marka Salavarde.

Fra Ivan je u propovijedi istaknuo: »Mučenička Hercegovino, upravo ovdje na Širokom Brijegu osjećaš u punini svoju povijest, povijest stradanja. Jugokomunističko zlokožno preuzimanje vlasti do kraja je razotkrilo njihovu

namjeru koju nisu niti skrivali. Imali su snažne pomagače izvana. Trebalo je uništiti one koji su predvodili narod u vjeri (mislim na fratre diljem Hercegovine, ali i na sve druge u hrvatskom narodu) kako bi lakše nametnuli svoju bezbožnu ideologiju cijelom narodu. I zato su na raznim mjestima zatvarani i bez suda ubijani ne samo fratri nego i kršćanski vjernici, jednako stari kao i mladi. Ali to nije zastrašilo one koji su ostali, niti narod koji ih je slijedio. Tako su i sva mjesta (sela) kroz Hercegovinu, više ili manje, zavijena u crno tih poratnih godina. Ovdje mi padaju na pamet riječi Bl. A. Stepinca iz govora pred jugokomunističkim sudom 3. listopada 1946.: "Vi ste učinili fatalnu pogrešku, što ste pobili svećenike! Narod vam to ne će nikada zaboraviti!"«

Na kraju sv. mise zadušnice dodijeljene su i nagrade

V. nagradnog natječaja temu o pobijenim hercegovačkim franjevcima za uzrast mladež. Prvu nagradu dobila je Petra Perić iz Tomislavgrada za rad »Vratit će se na sudnji dan«. Druga nagrada pripala je Ivani Baković iz Tomislavgrada za rad »O mrtvima koji žive među nama«, a treća Ivani Markić iz Stoca za uradak »Pobijeni hercegovački franjevci tijekom i u poraću Drugog svjetskog rata«.

U dopodnevним satima na Trgu širokobrijeških žrtava kod križa u središtu Širokog Brijega položen je vijenac i zapaljene svijeće za sve pobijene franjevce i puk. U sklopu obilježavanja »Dana sjećanja na pobijene franjevce i puk« (razina grada Širokog Brijega) te »Dana sjećanja na

komunističko zlosilje« (razina ŽZH) vijenac su položili, svijeće zapalili i pomolili se za pobijene franjevce i puk, gradonačelnik Miro Kraljević, predsjednik Gradskog vijeća Vinko Topić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenko Stojić, predsjednik Povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća Pero Kožul, predsjednik Vlade ŽZH Zdenko Čosić i predsjednik Skupštine ŽZH Ante Mišetić. Nazočili su i predstavnici gradske i županijske izvršne i zakonodavne vlasti, te predstavnici udruga proisteklih iz Drugog svjetskog i Domovinskog rata, kao i udruge političkih uhićenika. ✍

TREĆA VEČER VI. DANA POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 6. veljače 2016. (Ivana Karačić) – Treću večer zaredom na Širokom je Brijegu nastavljen molitveni program u sklopu obilježavanja 71. obljetnice jugokomunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca. Molitvu krunice u 17.30 predvodio je fra Dane Karačić, a sv. misu predslavio je fra Svetozar Kraljević u ime Kustodije hercegovačke franjevačke provincije u SAD-u i Kanadi gdje se trenutno nalaze 23 franjevca. On je inače dugo godina djelovao u njoj.

Propovijed je počeo pitanjem: »Kako su se 1945. ovdajšnji ljudi, fratri i čitav narod nosili sa svojom neizrecivom nesrećom? Što su ljudi razmišljali i što su činili nakon što se na njih izlila ta neizmjerena količina zla i porušila toliko života?« A zatim je kazao: »Kada su se ispunila pisma, kada se sve dogodilo, kada su tolika srca prestala kucati, kada su iznad samostana i zvonika samo vrane graktale, tada je sveti Božji narod došao na Brijeg, došao u ovu svetu crkvu, i u dubokoj šutnji, u pradu binama svoje svete duše rekao svoju svetu riječ. Kazali su: Rodit ćemo nove fratre i nove časne sestre. Rodit ćemo novi narod. Ponovno će se djeca igrati po ovim stazama. Ponovno će se vrata gimnazije otvoriti. Ponov-

no će zvonici prozvoniti. Ponovno će naša djeca na Brijegu obući svete habite Svetoga Franje. Ponovno s oltara ove svete crkve čut će se: Gospodin s vama. Ponovno iz svetišta ove crkve izreći će se sveta molitva i uputiti sveti blagoslov.« Propovijed je završio riječima: »Sveti Božji narod hrabro je održao obećanje.«

Članovi Franjevačkog svjetovnog reda Široki Brijeg predvodili su pjevanje te čitali misna čitanja i molitvu vjernika.

Dodijeljene su i nagrade natječaja na temu o pobijenim hercegovačkim franjevcima, za uzrast odrasli. Prva nagrada pripala je glazbeniku Živku Ključić iz Mostara, koji je uglazbio

pjesmu fra Umberta Lončara »Mrtva moja braćo«. Drugu nagradu dobio je bračni par Stanko i Lucija Zovko iz Pologa za zajednički rad »Pjesma o ljubavi«. Treća nagrada pripala je Ivanu Kraljeviću iz Širokog Brijega za uradak »Iz života istrgnuta stranica«.

U popodnevnim satima skupina je vjernika pješice stigla na Široki Brijeg. Hodočastili su iz Crnih lokava od spomenika svojim pobijenima do grobnice ubijenih franjevaca u samostanskoj crkvi na Širokom Brijegu, povezavši time simbolično svoje pobijene i pobijene hercegovačke franjevce. ✍

ŠIROKI BRIJEG: OBLJEŽENA 71. OBLJETNICA JUGOKOMUNISTIČKOG UBOJSTVA HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 7. veljače 2016. (Ivana Karačić) – U samostanskoj crkvi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu i ove se godine 7. veljače okupio velik broj članova Hercegovačke franjevačke provincije i puka Božjega kako bi molitvom i slavljenjem sv. mise zadušnice obilježili 71. obljetnicu jugokomunističkog ubojstva fratara i mnoštva puka Božjeg u Drugom svjetskom ratu i poraču.

Molitveni program započeo je okupljanjem kraj ratnog skloništa u kojem je 7. veljače 1945. spaljeno 12 fratara širokobriješkog samostana. Molitvu su predvodili vicepostulator fra Miljenko Stojić i gvardijan samostana na Širokom Brijegu fra Tomislav Puljić, a na ulazu u ratno sklonište framaši su zapalili 12 svijeća. Procesija se zatim uputila prema crkvi gdje je, nakon molitve na grobu dvadesetčetvorice ubijenih fratara, provincijal hercegovačkih franjevaca fra Miljenko Šteko započeo slavlje sv. mise zadušnice. Sumisili su gvardijani Hercegovačke franjevačke provincije, generalni vikar Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije don Željko Majić te velik broj ostalih svećenika. Prvo misno čitanje pročitao je fra Rade Dragičević, jedan od četvorice još živućih fratara koji je pohađao glasovitu Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu, a drugo čitanje pročitali su hercegovački franjevački novaci. Pjevanje je predvodio veliki župni zbor pod vodstvom s. Mire Majić.

Provincijal je u propovijedi povezo događaj koji opisuje današnje evanđelje s događajem koji se prije 71 godinu odigrao na Širokom Brijegu. »Ali more k'o more, kao i život u ovome svijetu, u kojemu jesmo, nikada nije isto. I evanđelje nam opisuje različita mora, te bismo neka stanja toga mora mogli usporediti i s onim čega se svih ovih godina sjećamo ov-

dje na Širokom Brijegu. Dogodi se i nastane žestoka oluja, nastade pomutnja, udari valova i prijetnja potopom. I baš tada, to more koje se pjeni, taj opasni vjetar postane kupelj u kojoj se preispituje vjera. Dogodi se kušnja u kojoj treba osobno odgovoriti. Naš narod kaže da se na mucu poznaju junaci, u kušnjama svijeta tek se može utvrditi tko je dostojan imena koje nosi, zvanja što ga je odabrao. Mi imamo zrcalo povijesti koje je uvijek pomalo zamučeno, zato traži stalno brisanje, čišćenje, pročišćenje do potpunog sagledavanja u bistrini. To je razlog da Crkva nikad ne žuri u zaokruživanju povijesne istine. Čeka, ispituje, pita se i moli. To činimo i svi mi ovdje.« Zapitavši se što je svaki od ubijenih mogao misliti u tim trenutcima ubojstva, rekao je: »Draga braćo i sestre, skupljajući se svih ovih godina ovdje na ovaj dan, čvrsto smo uvjereni u ispravnost i nevinost naše ubijene braće, nevinost našega puka, tolikih žrtava našega naroda kojima žrtvenike još ne otkrismo. I kao da nam upravo ovaj liturgijski odabir čitanja rasvjetljuje njihov put: "Tada čuh glas Gospodnji: 'Koga da pošaljem? I tko će nam poći?' Ja rekoh: 'Evo me, mene

pošalji!" I odazvaše se goreći odonda zavazda ovdje na Brijegu i tolikim brjegovima i prodolinama da bismo i mi mogli povjerovati. Ako zastanemo na trenutak u tišini i zazovemo uspomenu na njih, uvjeren sam da ćemo čuti kako zajedno s psalmistom govore u isti glas: "Gospodine, tvoja me desnica spašava! Gospodin će dovršiti što započe za me! Gospodine, vječna je ljubav tvoja: djelo ruku svojih ne zapusti".«

Na kraju sv. mise zadušnice riječi pozdrava uputio je i generalni vikar biskupije don Željko Majić. Prenio je pozdrave mjesnog biskupa don Ratka Perića i naglasio potrebu da poštujemo naše pobijene i našu prošlost.

Vicepostulator fra Miljenko Stojić poslije toga je ukratko iznio pregled rada Vicepostulature u protekloj godini te zahvalio svima koji su pomogli u organizaciji Dana pobijenih hercegovačkih franjevaca i onima koji to čine kroz cijelu godinu. Još jednom je pozvao sve one koji nešto znaju o ubijenim franjevcima i tim događajima da se što prije jave Vicepostulaturi.

Gvardijan fra Tomislav Puljić zahvalio je svima koji su sudjelovali,

kroz ova četiri dana, u molitveno-spomeničkim susretima te dodao: »Još jednom sve nas zajedno pozivam da ne prestanemo bolje upoznavati i više se služiti ovim svetim blagom. I možemo biti sigurni da su ove naše molitveno-spomeničke večeri razlog za radost i Crkvi nebeskoj i Crkvi

zemaljskoj. Kao vjerna zajednica, naime, slavili smo Boga i iznova smo se susreli s plodovima svete vjere koji daju snagu da dosljedno živimo.«

Molitveni program četiri je dana uživo putem radiovalova i interneta prenosila Radiopostaja Široki Brijeg te videosignalom portali hercego-

nalive.com, hrsvijet.net, gospin-brig.info i pobijeni.info. Tom je prigodom na obiteljskoj televiziji Laudato prikazan dokumentarni film Nade Prkačin »In odium fidei – Iz mržnje prema vjeri«, koji govori o jugokomunističkom ubojstvu 66 hercegovačkih franjevaca. ✍

ZAGREB – DUBRAVA: PROSLAVLJENA 71. OBLJETNICA JUGOKOMUNISTIČKOG UBOJSTVA HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Zagreb, 8. veljače 2016. (fra Ante Bekavac) – U franjevačkom samostanu u zagrebačkoj Dubravi 7. veljače u 18.00 sati slavljena je sv. misa zadušnica za 66 hercegovačkih franjevaca koje su ubili jugokomunisti tijekom i u poraću Drugoga svjetskoga rata. Vjernici su dupkom ispunili samostansku crkvu te su u molitvi, odanosti i zahvalnosti slavili Kristovu žrtvu u koju se slijevaju žrtve nedužnih franjevaca.

Sv. misu zadušnicu, u sumisništvu s drugim svećenicima, predslavio je dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. Tonči Matulić. U svojoj mudroj propovijedi započeo je pitanjem temeljne spoznaje dobra i zla. »Kojim svjetlom i kojom metodom čovjek spoznaje tu razliku? Današnji javni prostor zagašen je zlom koje se podmeće kao dobro i lažju koja se pod-

meće kao istina. Ta spoznaja razlike između dobra i zla daje nam se vidjeti svjetlom vjere. I svatko tko je otvoren tom svjetlu vjere u Kristu, sposoban je razlikovati dobro i zlo. Upravo današnja pomutnja i radikalni raskid sa svjetlom vjere dovodi do toga da čovjek zlo proglašava dobrim, a dobro zlim. To ide tako daleko da se u ime toga zla nevine hercegovačke franjevce etiketiralo narodnim neprijateljima, što je otvorilo put strašnom jugokomunističkom zločinu koji u nebo vapi za dostojanstvom nevinih hercegovačkih franjevaca. Oni su u svojem životu bili vođeni svjetlom vjere te su i narod učili da živi iz toga svjetla«, istakao je prof. Matulić. »Jer«, nastavlja prof. Matulić, »upravo svjetlo vjere kojim su bili nošeni pobijeni hercegovački franjevci suprotstavljalo se zlu komunizma koji je raskrinkan kao laž i prjevara.

Iako je to zlo desetljećima umotano u strukturu države i kult zločinca i njegove ideologije, ono nije uništilo istinu o zločinima nad ubijenim franjevcima. Današnja nečista savjest zločinca nastavlja se u negiranju krivnje i zločina te stvara nove rane i poniženja nad ubijenim franjevcima. Nužna je istina koja treba obasjati današnjeg čovjeka kako bi se suočio sa strahovitim zločinom nad nedužnim franjevcima. Svi ćemo se naći pred sudištem Božjim i položiti račun. Crkva ne preuzima sebi ulogu suca, jer to je Božje, ali Crkva u snazi Božje riječi i riječi pomirenja nastavlja rasvijetljivati istinu o ubijenim franjevcima. Stoga nam se valja izložiti svjetlu vjere u Isusa Krista, kako bi se u ljudsko srce, u kojem se korijeni zlo i opačina, ponovno nastanila dobrota i mir, mudrost i istina. Jer bez Krista čovjek će ostati u kaljuži zla i grijeha koje se korijeni u njegovu srcu, što pokazuje čitava povijest čovječanstva. Danas smo Bogu zahvalni i radosni za žrtvu ubijenih franjevaca«, nastavio je prof. Matulić, »što su svojim životima posvjedočili vjeru u Isusa Krista koji raskrinkava svako zlo i laž, a onima koji su vjerni istini daje život vječni.«

Na sv. misi pjevao je zbor hercegovačkih bogoslova pod vodstvom fra Zvonimira Pavičića. A nakon nje nastavljeno je druženje u samostanskoj dvorani koje svake godine priređuje zavičajni klub Širokobrijeg. ✍

SLAVLJENA SV. MISA ZADUŠNICA ZA POBIJENE FRATRE I ŽUPLJANE ŽUPE MEĐUGORJE

Međugorje, 11. veljače 2016. (međugorje.hr) – U međugorskoj župnoj crkvi sv. Jakova 10. veljače, na blagdan Stepinčeva, slavljena je sv. misa zadušnica za fratre iz ove župe ubijene koncem Drugoga svjetskoga rata i u poraću, kao i za župljane poginule u Prvome, Drugome te u Domovinskome ratu. Danas se još ne zna za posljednja počivališta mnogih, ali sjećanje na njih živi u molitvi vjernih.

Misno slavlje u 18.00 sati u međugorskoj je župnoj crkvi predslavio fra Mario Ostojić u sumisništvu s osam svećenika. Na početku je istaknuo: »Danas se spominjemo bl. Alojzija Stepinca, hrvatskog kardinala koji je, kao žrtva jugokomunističkog režima, bio osuđen na 16 godina tamnice. Ni naša Hercegovina nije ostala bez žrtava, ni u jednom od ratova, pogotovo ne u Drugom svjetskom ratu. Na današnji dan posebno se prisjećamo svih ratnih žrtava iz župe Međugorje. Gotovo da nema obitelji u župi koja nije zakopala barem jednoga svoga člana u nekom od ovih ratova. Ima ih koji nikada nisu uspjeli doznati za tijela svojih nestalih i dostojanstveno ih pokopati. Mnogi nemaju grobove, a za neke nikada i

ne ćemo saznati. Večeras se na poseban način sjećamo i fratara koji su rodom iz ove župe ili su povezani s njom, fratara koje su partizani i jugokomunisti pogubili za vrijeme Drugog svjetskog rata.« U propovijedi je fra Mario govorio i o korizmi te o žrtvi hercegovačkih franjevaca: »Šezdeset šest fratara naše Provincije dalo je svoje živote jer su vjerovali da postoji onaj koji vidi, onaj koji je pravedan i koji će ih nagraditi za njihovu žrtvu. Ona na kraju nije ostala bez ploda. Provincija krvlju natopljena prokljala je novim životom, prokljala je pravdom i novim životnim poletom. Najgore je gledati stratište, paljevinu, palež vlastitog doma, vlastitog života, kad pepeo sivilom prekrije sve ono što smo voljeli i cijenili, kada sve izgubi svoj sjaj, jer svoj pogled poklanjamo onome što ga ne zaslužuje. Korizma nas vraća pravim vrijednostima i pepeo kojim ćemo se posuti po glavama ipak ne označava konačni svršetak našega života. Ne, jer naš život ne završava i ne nestaje u ništavilu. Pepeo stoji na početku korizme i želi nas natjerati na razmišljanje, želi nas očistiti, pogled nam učiniti bistrijim, kako bismo na kraju ugledali svjetlo, Uskrs, Isusa.« ✍

U KONJICU SLUŽENA SV. MISA ZADUŠNICA ZA POBIJENE FRATRE I NAROD U DRUGOM SVJETSKOM RATU I PORACU

Konjic, 11. veljače 2016. (samostankonjic.info) – Na Pepelnicu, 10. veljače, u samostanskoj i župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja služena je sv. misa za 66 pobijenih hercegovačkih franjevaca, više od 550 pobijenih župljana te više od 65 pobijenih iz župe Glavatičevo. Valja istaknuti da je među pobijenim fratrima i sin ove župe fra Bruno Adamčik, poznati fratar, glazbenik i fotograf, ubijen na Križnome putu, te fra Jenko Vasilj, koji je kao aktualni župni vikar i vjeroučitelj u Konjicu također ubijen negdje na Križnome putu.

Sv. misu zadušnicu za pobijene fratre i župljane predvodio je fra Stipan Klarić, gvardijan franjevačkog samostana u Konjicu. U propovijedi je istaknuo da se »danas pored Pepelnice i početka korizme sjećamo velikog broja onih koji su nevino pobijeni, bilo da su fratri i svećenici, vojnici, starci, žene, djeca... Gotovo 700 njih nije preživjelo Drugi svjetski rat i poraće. Većina su bili mladi. Iza njih su ostale siromašne udovičke kuće, kuće sa starcima bez mladenačke radne snage. No, oni koji su ostali za njima, iako shrvani bolom, iako ih je prezirala i progonila aktualna vlast, nisu ostali bez nade u Boga. Upravo je

ona urodila najljepšim plodom, novim životom. Na žalost, ove su župe pogođene ratnim vihorom i u posljednjem Domovinskom ratu. Međutim, kao da nam je nestalo nade, kao da smo zaboravili što Bog može za nas učiniti. I ovo sjećanje na nevino pobijene i ovaj početak korizme stavljaju nam pred oči križ, ali i uskrsnuće koje je razlog naše nade i temelj naše vjere.« ✍

PROSLAVLJENA SV. MISA ZADUŠNICA ZA POBIJENE FRATRE I PUK U MOSTARU

Mostar, 15. veljače 2016. (MI-RIAM) – U nedjelju 14. veljače u 18.00 sati u vjernicima ispunjenoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru proslavljena je sv. misa zadušnica za pobijene fratre te vjernike Mostara i okolice, koji su žrtve Drugog svjetskog rata, poraća i Domovinskog rata.

Sv. misu zadušnicu predslavio je gvardijan fra Iko Skoko uz suslavlje provincijala fra Miljenka Šteke, provincijskog vikara fra Ivana Ševe, generalnog vikara hercegovačkih biskupija don Željka Majića, vicepostulatora postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« fra Miljenka Stojića te još dvadesetak fratara.

Uoči početka sv. mise zadušnice mladi framaši stavljali su zapaljene svijeće pred oltar dok je bogoslov fra Leon Marijanović čitao imena sedmorice naše braće koje su jugokomunisti odveli iz samostana, mučili, ubili i bacil u Neretvu.

U uvodnim je riječima gvardijan fra Iko istaknuo: »Drugi svjetski rat i poraće bili su najteže razdoblje u povijesti našega naroda u BiH. U razdoblju 1941. – 1952. u BiH smrtno je stradalo 160 katoličkih svećenika i 9 časnih sestara. U Drugom svjetskom ratu i poraću nestalo je oko 10 % našeg puka. Iz Hercegovine stradalo je više od 16.000 vjernika. Godina 1945. bila je najteža. Samo u toj godini ubijena su 104 svećenika. Toliki broj stradalih nije slučajnost, nego dobro promišljeno uništenje naše Crkve i našeg narodnog bića. Međutim, narod koji ima dušu ne može se ubiti ni uništiti unatoč svim slabostima, grijesima, teškoćama, svim križevima i svim progonima, zatiranjima i mučenjima.«

Velika je crkva ove večeri bila premalena mnoštvu vjernika koji su došli da u pobožnoj molitvi i dosto-

janstvenom stavu izraze poštovanje prema nevinim žrtvama totalitarnog jugokomunističkog sustava. Lijepo pjevanje crkvenog zbora, pod ravnanjem gospodina Drage Solde, te pjevni navještaj evanđelja fra Antonija Šakote, kao i asistencija naših postulanata, učinili su cijelu liturgiju tako svečanom da su se nazočni mogli osjetiti uneseni u sakramentalno otajstvo sv. mise zadušnice.

U svojoj propovijedi gvardijan fra Iko osvrnuo se na nedjeljno evanđelje koje je govorilo o Isusovoj kušnji i naglasio da đavao od Adama i Eve pa do konca svijeta ljude stalno podvrgava napasti i kuša kako pojedince tako i skupine zavesti i u zlo uvesti, te je dodao: »Svjedoci smo kako je jugokomunistički režim prihvatio tu kušnju. Htjeli su "biti kao bogovi koji razlučuju dobro i zlo". Nisu molili kako moli psalmist u 141. psalmu: "Ne daj da mi se srce zlu prikloni, da bezbožno počinem djela opaka." (Ps 141,4). Oni su srce priklonili zlu i bezbožno počinili djela opaka. Iz svoga sustava, iz svoga života, prvo su uklonili Boga, a zatim su uklanjali sve što je pripadalo Bogu. Htjeli su izgraditi gospodarske, političke i društvene strukture bez Boga. Na tom putu smetali su

im svi oni koji su se trudili biti Božji i sve ono što je ukazivalo na Boga. Zato im je smetala Crkva, posebno Katolička! Zato su im zasmetali fratri, svećenici, časne sestre i vjernici koji su htjeli služiti i moliti se Bogu. Nemilosrdno i bez ikakva suda, sustavno su ih ubijali. Htjeli su stvoriti čovjeka po svome modelu, bez dostojanstva, bez savjesti, bez odgovornosti... Zato su počeli ubijati fratre na Širokom Brijegu, Mostaru, Ljubuškom, Hercegovini i dalje... Ubili su 66 naših fratara. Ubijeno je i 66 fratara Bosne Srebrene. Stradalo je za vrijeme komunizma u našem narodu oko 600 svećenika, više nego u drugim europskim narodima. Počeli su uklanjati i sve što je ukazivalo na Boga!... Što se dogodilo u našem samostanu u Mostaru na današnji dan prije 71 godinu? Na Čistu srijedu, 14. veljače 1945., partizani su ušli u franjevački samostan Sv. Petra i Pavla u Mostaru oko 14.00. Kasnije su ponovno došli. Oficir Brancko Popadić predvečer je prozvao fra Lea Petrovića, fra Grgu Vasilja, fra Jozu Bencuna, fra Rafu Prusinu, fra Bernardina Smoljana, fra Kažimira Bebeke i fra Nenada Pehara te ih izveo van. Ispred samostana svezali su im žicom ruke na leđa i odveli

ih prema Starom Čekrku, mučili ih, ubili i ubacili u hladnu Neretvu. Nakon ubojstva naših fratara počeli su "laži govoriti usta njihova, a desnica krivo prisezati", kao da oni to nisu učinili.« Svoju propovijed fra Iko je završio riječima: »Nismo ni mi danas oslobođeni kušnji! I nama, i našim skupinama i zajednicama na svakom se koraku nudi đavolska kušnja "bit ćete kao bogovi". Ta kušnja rađa ohološću i egoizmom u nama i u našim zajednicama. Molimo za Božju milost da nam pomogne u tim kuš-

njama, kako nama osobno, tako i našim zajednicama. Korizma koju smo započeli je, kako reče Papa Franjo u svojoj buli *Lice milosrđa*, "povlašteno vrijeme u kojemu će se slaviti i iskusiti Božje milosrđe!" Neka nam Isusove riječi iz današnjeg evanđelja budu snaga i putokaz kroz ovu korizmu: 1. Nijedan čovjek ne može živjeti samo o kruhu, nego o svakoj riječi koja izlazi iz usta Božjih (Mt 3,4); 2. Ne kušaj Gospodina, Boga svojega, (Mt 3,7); 3. Gospodinu, Bogu svojemu klanjaj se, njemu jedinome služi!

(Mt 3,10).«

U popodnevnim satima, prije ove sv. mise zadušnice, fratri su iz samostana u Mostaru skupa s postulanti- ma otišli na obalu hladne Neretve, zapalili svijeće i pomolili se na mjestu koje se smatra stratištem naše pobijene braće.

Ova komemoracija bijaše vapaj Bogu i apel odgovornima iz svih naroda na ovom ozemlju da se ovako što nikad više ne dogodi i usrdna molitva da svi živimo u miru i pravoj slobodi. ✍

KOČERIN: SLAVljena SV. MISA ZADUŠNICA ZA POBIJENE FRATRE I VJERNI PUK BOŽJI

Kočerin, 15. veljače 2016. (kocerin.info) – U župnoj crkvi na Kočerinu, jučer je, u nedjelju, slavljena sv. misa zadušnica za pobijene hercegovačke franjevce i vjerni puk Božji. Uz molitvu da postupak proglašenja fratara blaženicima-mučenicima bude plodan, molilo se i za stradali puk u Drugome svjetskome ratu i poraću. Župa Kočerin je izravno vezana sa stradalništvom svojih fratara jer su fra Valentin Zovko, tadašnji župnik, i fra Andrija Topić, duhovni pomoćnik, mučki ubijeni na pragu župnoga

ureda u svibnju 1945.

Sv. misu zadušnicu predvodio je fra Goran Ćorluka, župni vikar. Pod misom je pjevao veliki župni zbor.

Napomenimo i to da je tijekom molitve i sv. mise, osim slike pobijenih fratara, bio postavljen i kip blaženoga Alojzija Stepinca kojem su upućene zagovorne molitve da uspije postupak za proglašenjem mučenicima hercegovačkih fratara. ✍

SV. MISA ZADUŠNICA ZA RATNE I PORATNE ŽRTVE DUVANJSKOGA KRAJA

Tomislavgrad, 15. veljače 2016. (Mate Tadić / tomislavcity.com) – U spomen-bazilici »Sv. Nikole Tavelića« u Tomislavgradu na prvu korizmenu nedjelju u 18.00 sati proslavljena je sv. misa zadušnica o 71. obljetnici žrtava iz vremena jugokomunističke diktature tijekom Drugoga svjetskog rata i poraća Hercegovačke franjevačke provincije i duvanjskoga kraja. Sv. misu zadušnicu predvodio je duvanjski gvardijan fra Ante Pranjčić. Sumisila su još četvorica svećenika franjevaca: fra Klement Galić, fra Josip Mioč, fra

Josip Jolić i fra Mate Tadić, uz đakoniranje fra Ivana Penavića. Slavlje su, uz pratnju gitara, pjesmom uzveličali, sudjelovali u misnim čitanjima i prigodnoj molitvi vjernika mladi iz duvanjske Franjevačke mladeži. Ispred oltara postavljen je veliki pano s likovima 66 franjevaca Hercegovačke provincije, ratnih i poratnih žrtava jugokomunističkih zločina. Pročitana su imena tih 66 ubijenih, spaljenih i nestalih franjevaca, kao i Duvnjaka don Ante Zrne.

Predvoditelj misnoga slavlja fra Ante na početku je rekao: »Ovo je

71. obljetnica njihovog stradanja i kršćanskog svjedočenja. Samo je u našoj biskupiji pobijeno preko 11.431 vjernik i 81 svećenik: 66 fratara i 15 svjetovnih svećenika. U našem duvanjskom kraju uništena je jedna župa od 2.021-og hrvatskog vjernika. Prva žrtva je bio fra Stjepan Naletilić, župnik u Kongori, 24. svibnja 1942. u 38. godini života. Bogoslov fra Ljudevit Radoš s Blažuja u 20. godini, bogoslov fra Miljenko Ivanković u 21. godini. Iz Roškog Polja su: fra Jakov Križić, župnik u Gradničima i fra Filip Gašpar, žu-

pnik u Čitluku u 52. godini. Bogoslov fra Julijan Petrović u 22. godini te župnik u Viru don Ante Zrno iz Duvna, ubijen u Dubrovniku 1945. Naši su mučenici iskušani na najteži način, a to je mučeništvo krvlju, i ostali su vjerni svome Bogu i hrvatskome rodu.«

U prigodnoj propovijedi još je istaknut smisao vremena korizme, pokore i napasti kojima je Krist bio kušan, a s kojima se suočava svaki kršćanin. Tako su u svom vremenu, zahtjevom jugokomunističke partije da im pristupe, iskušavani i naši mladi bogoslovi: fra Ljudevit Radoš, fra Miljenko Ivanković te fra Julijan Petrović. Izneseno je: »Kao školovani bili bi među materijalno bogatima, ali više su vjerovali Božjoj nego jugokomunističkoj riječi.« Nadalje su kao primjer navedeni naši: fra Jakov Križić, fra Filip Gašpar i don Ante Zrno koji su bili fakultetski naobraženi ljudi u najboljim godinama među nepismenim partizanima. Mogli su postići slavu i biti prvi u društvu samo da su se poklonili bezbožnom marksizmu. Slijedio je zaključak s upitom: »Isus nas poučava da se jedino Bogu treba klanjati i njemu služiti. Pitanje je: Pred kime ti klečiš i

komu se klanjaš? U nacizmu i komunizmu klečalo se pred čovjekom kao pred Bogom. I znamo da je slijedilo brutalno uništenje i ljudi i dobara.«

Primjere suočenja s iskušenjem imamo od našeg prvog ubijenog fra Stjepana Naletilića do mučenika bl. Alojzija Stepinca. »Tisuće i tisuće naših hrvatskih vojnika i civila prevareni su na Bleiburškom polju i prošli su svoj Križni put. Stotine i stotine naših sunarodnjaka bačeno je u jame, rijeke ili žbunje. Ubijani su bez suda i krivice. Mnogima se ne zna za gro-

bove ni za kosti. Od naših 66 fratara samo je polovica njih pronađena«, zaključuje propovjednik.

Istraživanje pobijenih i nestalih žrtava u Drugom svjetskom ratu i poraću, zapisivanje svjedočanstava preživjelih svjedoka, obilježavanje mjesta stradanja i ekshumiranje grobova poglavito provode općinska povjerenstva za uređivanje i obilježavanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća. Među devet osnovanih na području Herceg Bosne je i ono u Tomislavgradu. ✍

ČERIN: SV. MISA ZADUŠNICA ZA POBIJENE FRATRE U DUHOVNOJ OBNOVI ZA MLADE

Čerin, 17. veljače 2016. (brotnjo.info) – Od 12. do 14. veljače u župi Čerin održana je duhovna obnova za mlade koju je predvodio don Damir Stojić, salezijanac, studentski dušobrižnik u Zagrebu. S njim su došli mladi iz skupine Božja pobjeda te svojim pjevanjem uveličali ovu duhovnu obnovu.

Prva večer započela je pobožnošću puta križa i sv. misom, zatim je don Damir održao duhovni nagovor. Propovijedao je o svom pozivu, iskustvima i događajima u svećeničkom

životu. Osvrnuo se i na veliko zlo u hrvatskom narodu, a to je psovka. Rekao je da treba opominjati psovke te da se svaki put kad čujemo psovku pomolimo u tišini. Sve je završilo Klanjanjem Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu.

Druga večer započela je duhovnim nagovorom u kojem je don Damir govorio o životnim izborima – odlučiti se za svećeništvo, redovništvo ili za obiteljski život. Pričao je o borbama i izazovima s kojima se susreo dok nije prepoznao Božji poziv

u svom srcu te je pozvao mlade da se preispitaju zove li Bog i njih. Na kraju je govorio o važnosti sv. ispovijedi i pomirenju s Bogom. Nakon toga uslijedila je sv. ispovijed, sv. misa i klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu.

Posljednjega dana, u nedjelju, nagovor je održan u 10.00 sati, prije pučke sv. mise. Pred punom crkvom sv. Stjepana don Damir je govorio o sv. misi od koje kršćanin živi. Potom je uslijedio put križa u 11.00 sati, a nakon njega slavljena je sv. misa za

ubijene fratre koji su rodom iz župe Čerin i koji su u njoj djelovali: Riječ je o petorici fratara: fra Paški Martincu iz Čerina (1882. – ubijen u Ljubuškom 1945.), fra Boni Andačiću iz G. Hamzića (1903. – ubijen u Grabovoj Dragi 1945.), fra Rafi Prusina iz G. Hamzića (1884. – ubijen 14. veljače 1945. u Mostaru i bačenom u Nere-tvu), fra Dobroslavu Šimoviću iz D.

Hamzića (1907. – ubijen na Širokom Brijegu 1945.) i fra Branimiru Koraću, dominikancu iz G. Hamzića (1914. – ubijen 1944.).

Tijekom propovijedi don Damir se najprije osvrnuo na poruku ovog svetog vremena korizme, Isusovih kušnji i ubijenih fratara, koji su bili spremni kušnje pobijediti po Isusovu primjeru. Nisu bježali, nisu se žalili,

nego su spremno uzeli križ i pošli za Isusom. Ostavili su nam primjer pravog kršćanskog života.

Uz don Damira sumisili su župnik fra Dario Dodig i ž. vikar fra Tihomir Bazina. Svojim pjevanjem sv. misno slavljem uzveličao je župni zbor pod ravnanjem prof. Katje Krollo-Šarac. ✍

NA HUMCU SLAVLJENA SV. MISA ZA POBIJENE

Ljubuški, 21. veljače 2016. (ljportal.com) – Večeras je u prepunoj novoj franjevačkoj samostanskoj crkvi sv. Ante na Humcu slavljena sv. misa za sve pobijene svećenike, fratre, časnu sestru i sav vjernički puk Ljubuške općine. Sv. misu predslavio je humački gvardijan fra Velimir Mandić u suslavlju s vicepostulatorom fra Miljenkom Stojićem, župnikom fra Ivanom Borasom te velikim brojem svećenika.

Sv. misi prethodilo je okupljanje i molitva na Novom groblju kraj mjesta ukopa pobijenih u Ljubuškom te molitva krunice koju su predmolili mladi Frame Humac.

U uvodu u sv. misu naglašeno je da malo širimo svoje vapaje i molitve: naravno da su misli usredotočene na pokojne svećenike i fratre, ali svi vjernici zaslužuju da ih se sjetimo i da i za njih molimo. Stoga su spomenuti svi koji su nestali ili poginuli u Prvom svjetskom ratu, svi pobijeni ili nestali u Drugom svjetskom ratu i poraću, njih 2.279, kao i svi fratri koji su podrijetlom iz naših krajeva od Studenaca do Imotskoga, ili su ovdje oko Ljubuškoga mučeni, ili su s Humca odvedeni te bez suđenja ubijeni, njih 36. Molilo se i za trojicu biskupijskih svećenika podrijetlom iz župe, kao i za časnu sestru Reginu Milas. Uključeni su u molitve i svi pokojni branitelji koji su u Domovinskom ratu poginuli na bojišnici ili umrli od posljedica rata u kojem su branili svoja i naša ognjišta. A njih je točno 105 i još tri civilne žrtve, dvoje djece i jedna medicinska sestra.

Sv. misu je svojim pjevanjem animirao veliki župni Zbor Sv. Ante pod ravnanjem prof. Zdenka Vištice. Ministrirali su novaci, a evanđelje je navijestio fra Marin Karačić.

Svoju propovijed fra Velimir je započeo spomenuvši strašan zločin u Hudoj jami te je pročitao potresno oproštajno pismo majke Ivanke nerođenom djetetu u kojem nema ni primisli o osveti i mržnji prema ubojicama, podsjećajući nas na Isusove riječi da ne osuđujemo i da ne ćemo biti osuđeni. Zatim je nastavio: »Poštovana braćo i sestre, dragi vjernici, dok smo još u mislima o pravim svjedocima vjere u uskrslom Isusa, u nama se budi kršćanska znatiželja kako su naši pobijeni predci, djedovi i pradjedovi, braća, stričevi, rodbina, kao i naši fratri i časne sestre, prihvaćali svoju smrt? Zanima nas jesu li i oni kao mnogi mučeni prvi kršćani, bez mržnje, bez težnje za osvetom, praštali i prihvaćali svoju smrt? Zanima nas i to jesu li slijedili Isusovu zapovijed da ljubimo svoje neprijatelje? Od svjedoka saznajemo da su sve to činili i mirno prihvaćali smrt bez želje za osvetom. To je najveći dokaz njihove vjere i vjere u vječni život. Njih nije trebalo podsjećati na Godinu milosrđa, a nas sedamdesetak godina poslije očito treba, stoga nas danas i papa i Crkva potiču na milosrđe koje nam nudi nebeski Otac. To nam je prigoda da se još više ujedinito u molitvi za svoje pokojne, za njihove mučitelje, a i za nas žive da dobijemo novi oprost od svih dosadašnjih grijeha. Stoga je baš ova "Godina milosrđa", sveta godina u kojoj se na poseban način može dobiti potpuni oprost grijeha za svakoga osobno – za nas žive, ali i za svakoga pokojnika koji čeka da bude ujedinito s proslavljenima u vječnosti. Crkva nas uči da svakom sv. ispovijedi dobivamo oprost od vlastitih grijeha, jedino što nam, zbog rana koje grijeh čini na našim dušama, ipak ostaju ljage koje ćemo tek u čistilištu potpuno izliječiti. Znamo da ako se dostojno ispovjedimo i iskreno pokajemo za vlastite grijeha u crkvama koje su službeno dobile ovlast oprosta, ako se pobožno pričestimo i izmolimo još Vjerovanje, Očenaš, Zdravomariju i Slava Ocu na odluku Sv. Oca, dobivamo potpun oprost

za sve dosadašnje vlastite grijehе. Ali, isto tako, možemo dobiti oprost i za sve svoje pokojne, pojedinačno. Eto, ovo nam je prigoda da molimo za pokojne da im, ako su u čistilištu, omogućimo radosni susret s Ocem nebeskim. Dragi vjernici, nađimo vremena i načina da se ovih svetih dana u korizmi, a i cijeloj Godini milosrđa, istinski

ispovjedimo, pobožno pričestimo i pomolimo na nakanu Sv. Oca za naše pokojne. Tako ćemo na najbolji način potvrditi da nismo tek iz običaja palili svijeće i slavili sv. misu«, kazao je fra Velimir Mandić u propovijedi nazočnim vjernicima. ✍

JOŠ JEDAN DOPRINOS ČLANOVA FSR-a

Široki Brijeg, 3. ožujka 2016. (Ivana Karačić) – Franjevački svjetovni red, bratstvo Široki Brijeg, uvijek je na raspolaganju za pomoć u samostanu i župi, pa tako i za pomoć u radu Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. Već se godinama članovi bratstva brinu oko uređivanja groba pobijenih franjevaca u crkvi. O tome smo već pisali. Sada želimo istaknuti

činjenicu da redovito pomažu i oko glasila *Stopama pobijenih* koje izlazi dvaput godišnje te se članovi bratstva organiziraju i budu na raspolaganju prilikom njegova parkiranja. Ovisno o broju nazočnih sav se posao obavi u jednom ili u dva dana. Tako oni i na ovaj način pridonose nastojanju da nevino ubijeni hercegovački franjevci budu uzdignuti na čast oltara. ✍

JIM CAVIEZEL, GLAVNI GLUMAC IZ »PASIJE«, O UBOJSTVU FRANJEVACA IZ ŠIROKOG BRIJEGA

Washington, 24. ožujka 2016. (narod.hr) – Poznati glumac Jim Caviezel u jednom je razgovoru progovorio o filmu »Pasija«, vjeri, a posebno je zanimljiv dio o ubijenim franjevcima iz Širokog Brijega (www.youtube.com/watch?v=5Ecpk_VigtK, počinje u 23 minuti).

»Bio sam u Hrvatskoj. Postojalo je 26 rimokatoličkih svećenika, franjevaca, njih 26 koje je Staljin zarobio. Sve smo rasprodali, dali smo Staljinu cijeli Istok, istočnu Europu i mnogi ljudi platili su za ovo, platili svojim životima. Komunisti su došli, uzeli raspelo, položili ga na tlo i rekli svećeniku da ga se odrekne ili će umrijeti. Nije htio pa su ga pogubili. Jednako je postupio i drugi, upucali su i njega. Za to vrijeme kapetan im je naredio da dovezu njegov džip i uzmu benzin. Zgrabili su najslabijeg od franjevaca, onoga u kolicima, kapetan ga je polio benzinom, zapalio šibicu i pitao: "Momci, želite li vidjeti ovo?"

Franjevac pogleda svoju braću i zatraži da ga zapali. I zapalio ga je. Pobili su i preostale. A svi su imali izbor. Je li teško slušati ovo? Je li teško gledati Pasiju? Smrt je neizbježna.« ✍

»ISPOVJEDAONICA SVIJETA«: GOST FRA MILJENKO STOJIĆ

Čitluk, 29. svibnja 2016. (brotjno-online.com) – Fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, bio je gost voditeljice Ivane Grbavac u novom izdanju emisije »Ispovjedaonica svijeta« na programu Prvog TV-a. Govoreći o zadatku Vicepostulature, koja se brine o pobijenim fratrima

za vrijeme Drugoga svjetskoga rata i poraća, naglasio je značaj rada ovoga tijela čiji je zadatak proglašenje nevino pobijenih fratara blaženima, svetima ili jednostavno rečeno mučenicima za vjeru.

Cijelu emisiju može se pogledati na sljedećoj adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=CjJLPZJVHg8> ✍

ODRŽANA KOMEMORACIJA ŽRTVAMA JUGOKOMUNIZMA NA MACLJU

Macelj, 6. lipnja 2016. (hrsvijet.net / pobijeni.info) – Misnim slavljem u crkvi Muke Isusove u Maclju 5. lipnja obilježena je 71. obljetnica poratnog stradanja brojnih žrtava jugokomunističkog režima. Macelj je po točno utvrđenu broju od 1.163 ekshumirane žrtve do sada najveće stratište u Hrvatskoj. Prema dostupnim podacima u maceljskim je šumama u poratnim egzekucijama stradalo oko 13.000 žrtava, a više od 130 jama još uvijek nije istraženo.

U izjavi medijima, prije početka misnoga slavlja, Andrija Hebrang je istaknuo kako su istraživanja počela ustrojavanjem saborskoga povjerenstva. »Međutim, povjerenstvo je ukinuo Ivica Račan dolaskom na vlast 2001.«, rekao je Hebrang te dodao kako je to urađeno zbog toga jer se nasljednici jugokomunista boje istine. On smatra da se do pune povijesne istine može doći samo iskapanjem 940 jama, koliko ih ima u Hrvatskoj, kao i još 170 jama u Sloveniji, te da se posmrtni ostatci dostojno pokopaju i označe kao žrtve jugokomunizma. »Lijeve politička opcija ove zločine želi zataškati, a desna je, kao što vidimo, pred padom Vlade«, istaknuo je Hebrang govoreći o razlozima neistraživanja masovnog stratišta na Maclju.

U Maclju se nalaze i zemni ostatci 21 svećenika, franjevca i bogoslova, ubijenih u noći 4./5. lipnja 1945. Među njima su i trojica hercegovačkih franjevaca: fra Metod Puljić, fra Darinko Mikulić i fra Julijan Petrović. I zbog toga je među hodočasnici bila skupina hercegovaca, kao i fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«.

U spomen maceljskim žrtvama, kao i svim ubijenima na Križnome putu, služena je sv. misa zadušnica koju je predvodio pomoćni biskup vrhbosanski Pero Sudar uz pomoćnog biskupa zagrebačkog mons. dr. Ivana Šaška i više od trideset svećenika. Prije sv. mise brojna izaslanstva državnih institucija položila su vijence i zapalila svijeće. U ime predsjednice Republike Hrvatske to je učinila njezina izaslanica Bruna Esih, u ime predsjednika Sabora saborski zastupnik iz Krapinsko-zagorske županije Žarko Tušek te u ime Ministarstva branitelja ministar Tomo Medved.

U propovijedi je biskup Sudar između ostaloga rekao: »Vjera u uskrsnuće daje vjerniku milost i snagu da ga, poput Isusa, duša boli zbog svake žrtve ljudske mržnje i nepravde i da ih sve osjeća svojim. Na drugoj strani, vjerniku ni jedan zločinac ne može i ne smije biti tako njegov da mu zločin pokušava pravdati ili umanjivati, niti tako tuđ da zbog njega sudi ili osuđuje bilo koga, pa ni same zločince. To je tajna Isusove zapovijedi ljubavi i prema neprijateljima! Svrha ovoga molitvenog okuplja-

nja je da, kroz molitvu i zahvaljivanje, ispovjedimo vjeru u uskrsnuće kao završni čin ljudske povijesti i konačne objave Božje milosrdne pravde. Objavom svoga čovjekoljublja i sažaljenja, Isus nas obvezuje da današnju molitvu za žrtve Maceljske gore pretvorimo u vapaj Bogu kako bi plaštem svoje milosrdne ljubavi zaogrnuo sve žrtve svih neljudskih režima i njihovih slugu. Bez te spremnosti naša molitva ne bi bila dostojna žrtava za koje molimo a ni Boga kojemu se molimo. Zato, molimo Boga da ovo svehrvatsko mjesto stradanja i sjećanja u našim nakinama i nastojanjima pretvori u mjesto molitve za mir i pomirenje u hrvatskome narodu i u svim njemu susjednim narodima. Samo to može i smije biti naš ljudski i vjernički doprinos da epidemija laži i mržnje ustupi mjesto istini i razumijevanju, a bolesna taština i pogubna gramzivost vođa poniznome služenju čovjeku kao jedinome neprolaznom dobru. Neka naša molitva bude očitovanje naše iskrene želje da s Isusovom žrtvom na oltaru prinesemo Bogu sve žrtve nasilja i nepravde, ali i spremnosti moliti za sve zločince da se Bog svima smiluje te da nama živima daruje milost istine i obraćenja!«

Na kraju sv. mise zadušnice okupljenima se obratio i Andrija Hebrang u ime Udruge Macelj 1945. Izdvojimo sljedeće. »Sa žaljenjem moram iznijeti još jednu okrutnu istinu, koja se događa upravo u ovo vrijeme ovdje u Macelju, u nedalekoj Smiljanovoj grabi. Umjesto otkapanja skrivenih grobova, županijska vlast započinje zemljane radove zbog navodne sanacije oborinskih voda. Dok se ne utvrdi istina, ne može se preko kostiju jugokomunističkih žrtava ništa graditi, prijetvorno se zauzimajući za boljitak ljudi ovoga kraja. Zaustavite ih da ne ponove zločine svojih uzora s namjerom da zabetoniraju i preplave grobove, a s njima i istinu!« Zatim je nastavio. »Što se to danas događa s našom napaćenom Hrvatskom? Šokirani porazom na predsjedničkim i saborskim izborima, u strahu da će se nastaviti otkrivanje istine, ali i u strahu za gubitkom unosnih položaja u državnim službama, nasljednici jugokomunista smišljaju pakleni plan. Optužuju nas da smo mi fašisti! Kleveću vlastitu državu pred drugim zemljama, crtaju nam kukaste križeve na stadionima, odijevaju u fašističke odore na skupovima osobe koje ni ne govore hrvatski jezik. Takvo iskustvo imam osobno, kada sam prije nekoliko godina na Bleiburgu govorio u ima Hrvatskog sabora. To je taj jasan rukopis onih koji i danas ometaju istraživanja posmrtnih ostataka žrtava jugokomunizma, koji nas danas lažno optužuju za fašizam a sve u namjeri da zaustave istinu. Nemojmo im dopustiti da uspiju u tom naumu, da i dalje krivotvore istinu o mrtvima i tako onemogućavaju pomirbu živih! ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, III., 2 (17),
Široki Brijeg, 2016. , srpanj – prosinac, 2016.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Zaključenje broja: 25. lipnja 2016.

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14, 88220 Široki
Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...
(s naznakom za Vicepostulaturu i za što):
a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovnica Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Danas su dva pojma i te kako nanožna u našoj sredini. Na žalost, to su globalizacija i novi svjetski poredak koji svakim danom sve više stežu obruč oko naše slobode. Do nas je hoće li ga uspjeti stegnuti ili ćemo ga uspjeti razvrgnuti. Čine nam to ovosvjetski moćnici na temelju nagomilana bogatstva. Nije ono krivo, krivi su oni. Umjesto da njime čine dobro, oni čine zlo. Zaboravili su da čovjeku kraj sebe treba biti brat, a ne zlikovac koji mu radi o glavi.

Kršćanstvo tako ne postupa, iako je i ono globalizatorsko i neprestano stvara novi svjetski poredak. U srži njegova postupanja je Božji zakon koji svakoga čovjeka uzdiže na jednako dostojanstvo i time stvara novi svjetski poredak ispunjen Božjom ljubavlju. Kako je u takvu svijetu lijepo živjeti!

Tko shvati ove činjenice, uspjet će u svojoj glavi razmrsiti činjenice iz prošlih vremena. Ne će papagajski ponavljati da se okanimo prošlosti i prionemo budućnosti, već će zavoljeti svoju povijest takvu kakva je i na njezinim temeljima graditi svoju ljepšu budućnost. Jedino sebičnjak zaboravlja žrtvu svojih predaka i sve usredotočuje na samoga sebe.

Svi dosadašnji brojevi ovoga našega glasila išli su u ovom pravcu: istražujemo prošlost svjetlom koje nam daje naša vjera. I uspjeh nije izostao. Mnogi su posvjedočili o djelovanju ruke Božje u svome životu, pronalazili smo razbacane kosti pobijenih i dostojno ih pokapali. Zloćudna namisao jugoslavenstva nije odnijela

pobjedu. Žrtva pobijenih postala je putokaz nama živima.

Zahvaljujemo Bogu da smo kroz vrijeme od zadnjeg broja glasila uspješli pronaći i fra Antu Majića. Jedini trag do njegovih posmrtnih ostataka vodio je preko kratke bilješke u dokumentima groblja Mirogoj. Netko je to hrabro zabilježio, drugi hrabri nisu brisali i tako je sve stiglo do naših dana. Upornost se isplatila, odnosno Bog nije dopustio da taj mladi franjevac iščezne bez traga.

Koristimo ovu prigodu ponovo zamoliti sve one koji nešto znaju o pobijenim hercegovačkim franjevcima da nam to što prije dojavite. Nemojte se zavaravati mislju da to vjerojatno već znamo ili da ste to nekada rekli nekom fratru. Tko zna znamo li i je li taj podatak stigao do nas. Zbog toga sve ponovite i zajedno doprinesimo da istina o pobijenim hercegovačkim franjevcima izide što jače na svjetlo dana.

Rad na istraživanju pobijenih hercegovačkih franjevaca znamo da je doveo i do sustavnog istraživanja pobijenih civila. Zajedno su ubijani i grijeh bi bio jedne dostojno pokopavati, a druge ostavljati. Država s obiju strana granice u tome gotovo da nije pomagala. Nju i dalje steže namisao jugoslavenstva. Međutim, svoju su ruku pružili određeni svjesni pojedinci. I tako se spašava što se spasiti dade.

Zbijmo, dakle, redove i ne obeshrabrujmo se. Izlaz uvijek postoji samo ako smo ga spremni tražiti. Učinimo to i neka vam je mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	40
Istraživanja	17	Podsjetnik	45
Stratišta	20	Povijesne okolnosti	52
Pobijeni	26	Razgovor	54
Glas o mučeništvu	30	Iz Vicepostulature	59
Odjek u umjetnosti	38		